

Үй тапшырма

711-718-жж.
Кандай окуя
болгон?

Король
Мануэль
I деген
ким
болгон?

Реконкиста
деген
эмне?

Мусулман
Испаниясында
эмнелер
өнүккөн?

Реконкистанын
жүрүшүндө
кандай
королдуктар
түзүлгөн?

Португал
королдугунун
түзүлүшүн
айтып бер?

Реконкиста
кандай
аяктады?

Реконкистанын
жүрүшүндө феодал,
дыйкан, шаардыктар
эмнеге умтулушкан?

Кайсы жылы
бирдиктүү
Испания
мамлекети
түзүлгөн?

14.03.19.

***Батыш Европанын XI-XV
кылымдардагы маданияты***

Батыш Европанын маданияты

Мектеп менен университеттердин пайда болушу

Орто кылымдагы

илим

Китеп басып чыгарууну ойлоп табуу

Готика
стили

Скульптура

Адабият

Батыш Европада мектептер пайда болгонго чейин каякта билим алыш

Шаарлардын өсүшү менен соодадан түшкөн кирешелерди эсептөө, шаардык кеңеште иш алып баруу керек болгондуктан, королдук бийликке сабаттуу чиновниктер, соттор, билимдүү адамдар талап кылынган.

Мектеп, университет муктаждыктын негизинде келип чыккан.

Менин оюмча мектеп бул.....

✓ Мектеп – ар.
«мактаб» - кат
жаза турган
орун дегенди
билдирет.

✓ Лат. – мугалимдердин
жетекчилиги менен жаш
муундарды окутуп жана
тарбиялоочу мекеме
дегенди түшүндүрөт.

Мектептер менен университеттердин пайда болушу

- ✓ Шаарларда чиркөөлүк эмес, жеке менчик мектептер ачылган;
- ✓ Эң алгач жалпы билим берүүчү орто мектептин ролун искусство факультеттери аткарган;
- ✓ XVI к. гимназия түрүндөгү өз алдынча окуу жай катары ачылган.

Педагог –гуманист И. Штурм

- 1538-жылы педагог – гуманист И.Штурм Страсбургда алгачкы гимназия түрүндөгү окуу жайды негиздеген;
- Гимназияларда негизги сабак латын жана грек тилиндеринде болгон

Гот жазуусу

1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
a	ḅ	1	аза	i	I, Ī	10	шиз	r	Ṛ	100	реда
b	Ḅ	2	беркна	k	K	20	козма	s	S	200	сугил
g	Ḡ	3	геууа	l	L	30	лааз	t	T	300	тюз
d	Ḍ	4	дааз	m	M	40	манна	w	V	400	ууине
e	Ḕ	5	эйз	n	N	50	нойқз	f	F	500	фе
q	Ḟ	6	квертра	j	Ƿ	60	джаар	ch	X	600	энқуз
z	Z	7	эзек	u	U	70	ураз	hw	O	700	ууаар
h	H	8	хаал	p	P	80	пертра	o	Q	800	утал
θ	Ϙ	9	вюв	q	Q	90			↑	900	

- ✓ Окууда гот жазуусу колдонулган;
- ✓ Гот жазуусу – орто кылымда латын жазуусунун графикалык түрү;
- ✓ Чиркөө мектептерине караганда жазуу, арифметика, эне тил, тарыхты жакшы үйрөтүшкөн;
- ✓ Жалпы билим берүүчү орто мектеп

Орто кылымдагы университеттер

Университет –лат.

Universitas –чогуу дегенди билдирет. Ар тармак боюнча адистерди

даярдоочу жогорку окуу

- XII-XIIIкк университеттер пайда болгон. Аларды шайланма жетекчилер менен соттору болгон;
- Окутуучулар сабактар боюнча бирикмелерге-факультеттерге биригишкен. Аларга **дектандар** башчылык кылган.
- Окутуучулар менен студенттер бирге университеттин башчысын – **ректорду** шайлашкан.
- XVк Европада 65 университет иштеген. Париж, Кембридж, Болонья, Оксфорд, Краков, Прага университеттери эн белгилүүлөрү.

Орто кылымдардагы илим

- Орто кылымдар мезгилинде илимдин өнүгүшүнө дин, чиркөө тоскоолдук кылган. Себеби **«бардыгы кудайдын колунда»** деген түшүнүк өкүм сүргөн.
- **Дыйкандар** жер иштетүүнү, аба ырайына байкоо жүргүзүүнү, жаныбар, өсүмдүктөргө байкоо жүргүзүүнү өздөштүрүшкөн.
- **Кол өнөрчүлөр** металлдар менен таштардын касиеттерин изилдешкен.
- **Астрологдор** жылдыздарга карап, келечекти аныктоого болот дешкен.
- **Алхимиктер** боекторду, металл кошулмаларын, дары заттарын алуунун жолдорун ачышкан жана өркүндөтүшкөн.

Роджер Бекон

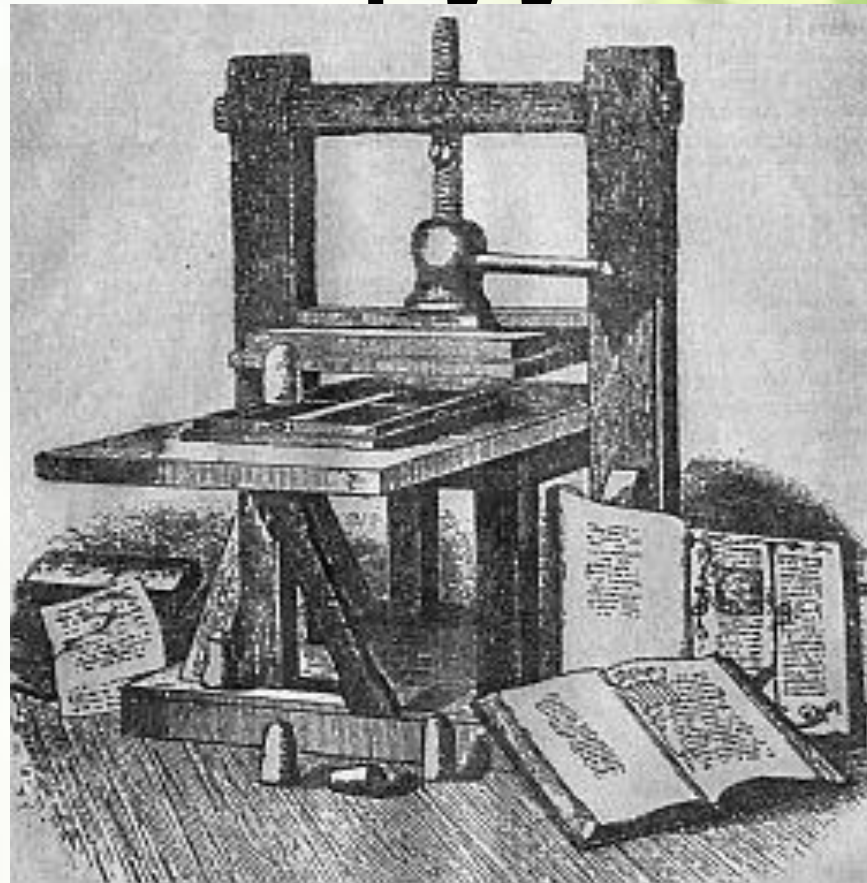

Магнит жебеси жана чоңойтуучу айнектер менен тажрыйба жүргүзгөн. Дин кызматындагылар илимпоздуу куугунтукташкан.

Китеп басып чыгаруу өнөрү

Иоганн Гутенберг

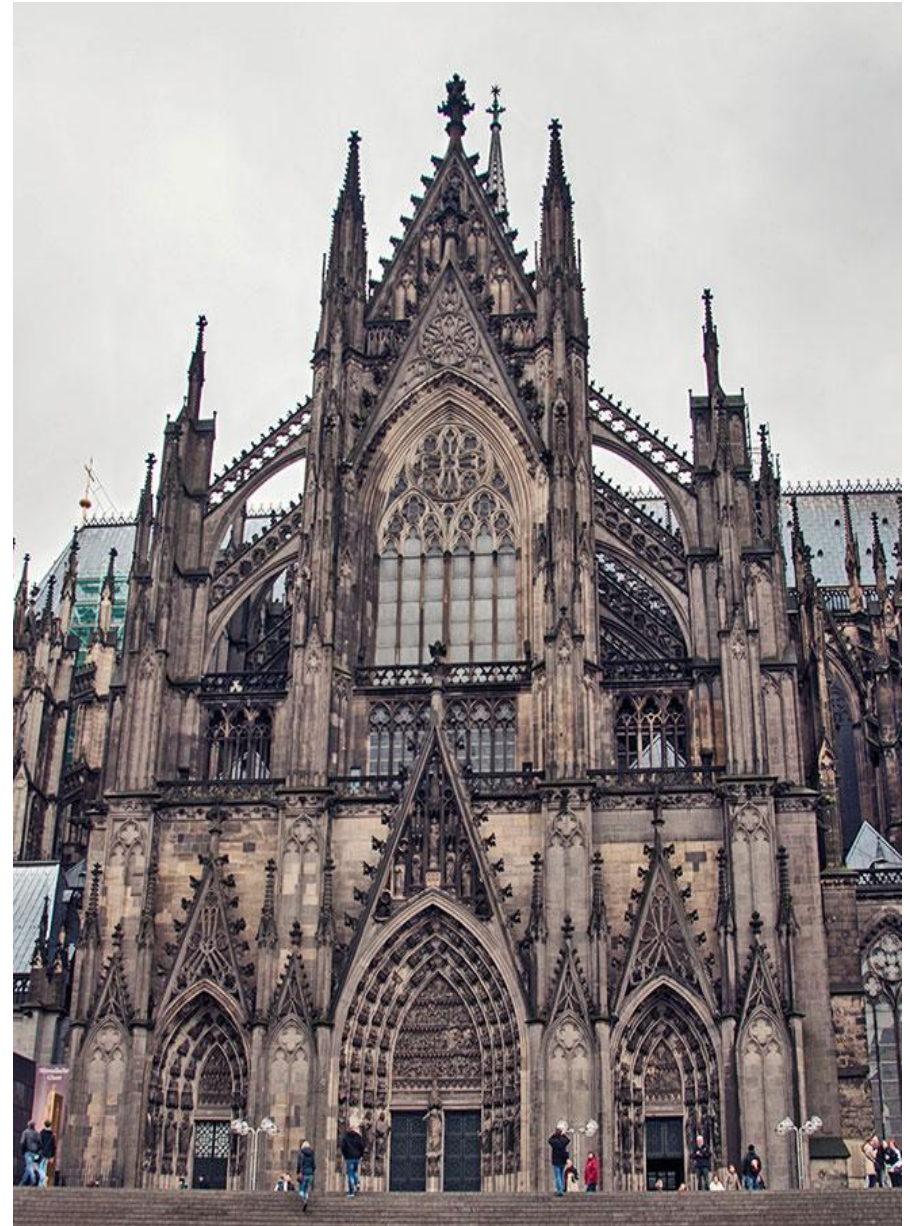
Китептин басылып чыгышы

- ✓ Европада эн алгач китептер кой, уйдун терилеринен жасалып, 1 библияны даярдоого 300 койдун териси жана 3 жыл убакыт сарпталган.
- ✓ И.Гутенберг металлдан айрым литерлерди (тамгаларды) куя баштаган.
- ✓ Андан кагазга оттиск (көчүрмөсүн) түшүргөн.
- ✓ 1445-ж. И.Гутенберг биринчи китепти Германияда чыгарган.
- ✓ Китеп басып чыгарууну ойлоп табуу – адамзаттын тарыхындагы эн улуу ачылыштардын бири болгон.
- ✓ Ал билимди, илимди жана адабиятты алга

ГОТИКА СТИЛИ

- Готика – герман уруусу готтордун атынан коюлган;
- Готика стили орто кылымдарда архитектурада кенири колдонулган курулуш;
- Жарым тегерек оор шыптар кыйла женил жана шуштугуй чатырчалар менен алмаштырылган;
- Чон-чон терезелеринен улам готикалык соборлор жапжарык корунгон.
- Готикалык соборлордун эн бийиги 150 метрге чейин жеткен.

Шпейердеги собор

- Готика стилине чейин Европада курулуш Роман стилинде курулган;
- Сали династиясынын куч-кубатынын символу.

Скульптура

- ✓ Статуяларда оздорунун турмушу, адамдын асылдыгын, жан дуйнонун туруктуулугун даназалашкан;
- ✓ Чеберлерди озгочо эненин балага болгон суйуусун даназалоо кызыктырган. (Батыш Европада аны «менин торо айымым» дешкен).
- ✓ Романдык статуялар адамдын алсыздыгы, азапка баткан серт ондуу кылып, кунурт тартышкан.
- ✓ Готикалык статуяларда адамдын турпаты, кийимдин бырышынан, дененин тузулушу даана байкалган.
- ✓ Таланттуу чеберлер турмушта байкаган нерселерди ишенимдуу корсотууго жетишишкен.

«Роланд жөнүндө ыр»

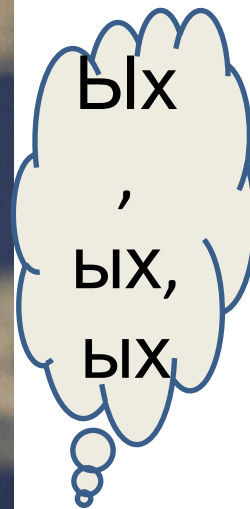
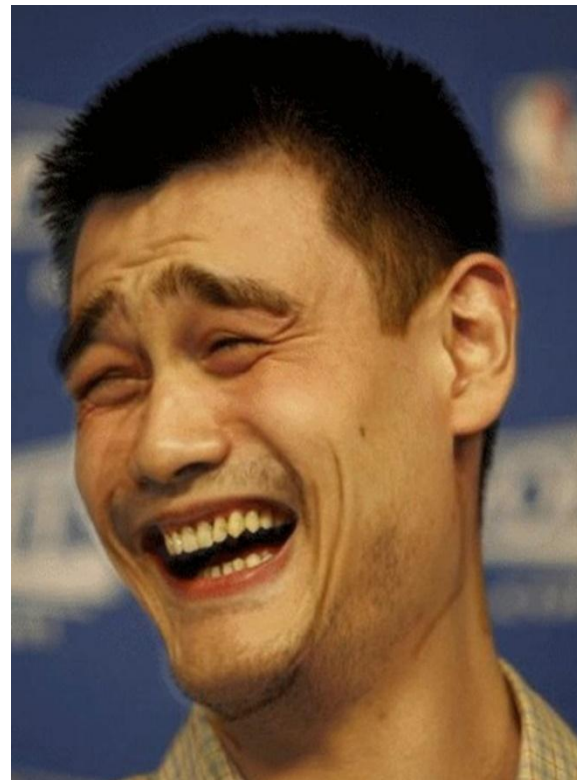
- Эн атактуу рыцардык поэма орто кылымда жаралган. Роланд башчылык кылган Улуу Карлдын аскерлери тууралуу. Анын отряды баатырдык менен курошкону, сеньоруна берген антын бузуу жонундо ойлоп да койбостон курман болгон.

Үй тапшырма

§25

Жаз

Тарых

Кител